

Вик за помощ на умиращите

Демонстранти с противогази и черни знамена с изрисувани мъртвешки глави. Децата си изпращат на училище с траурни ленти на ръката.

Хиляди жители на българския град Русе заплашиха в средата на октомври, че ще се откажат от гражданство и ще потърсят „екологическо убежище“ в чужбина, ако правителството в София, в срок от един месец не се погрижи за чист въздух. В техния роден град основното право на здраве и живот вече не е осигурено.

Акциите на разбунтувалите се жители на 200-хилядния дунавски град насочи вниманието на международната общественост към една екодрама, която българското правителство от години прикрива зад гробно мълчание: през 1975 година Румъния пусна в експлоатация химически комбинат на отсрещния бряг на Дунав. Емисиите на изградения от съветите завод в близост до град Гюржево създадоха един от най-застрашените в екологическо отношение райони в Европа.

Винаги, когато от Румъния през Дунав задухат северните ветрове, жителите на Русе са принудени да се спасяват по домовете си, а особено засегнатите да бягат от града с коли. Защото вятърът носи отровни жълти облаци хлорен газ, отпадъка на румънското производство без филтри и водоочистителни инсталации. Дишането в Русе се превърна в мъчение, а животът – в ад.

Почти всички дървета в града са мъртви, птици отдавна няма, децата често трябва да ходят на училище с маски, без каквито не могат вече и транспортните полици.

Числото на спонтанните аборти и на забляванията от белодробен рак е неколккратно по-високо от средното за страната, а лекарите трябва да се справят със средно 100 случая на отравяния с газ годишно. За типичните поражения върху здравето българските лекари въведоха специален термин – „русенски бял дроб“. Ежедневие са възпаленията на съединителната тъкан, алергични кожни заболявания или главоболие. В някои дни концентрацията на хлорен газ е до девет пъти по-висока от допустимото.

„Троят ни всеки ден“, писа читателката Митка Иванова до в. „Демокрация“.
„Често се питам дали ще се събудим на другия ден. Това е позор за мнимия хуманизъм, в който се кънем в продължение на 45 години.“

Заради „социалистическата солидарност“ с диктатурата на Чаушеску, правителството на сваления преди една година партиен и държавен шеф Тодор Живков игнорираше екологическата катастрофа на Дунав. На продължаващите от 1983 г. насам протести на русенското гражданство властите отговаряха със заплахи. Въпреки това в началото на 1988 г. 400 учени основаха „Комитет за Русе“, който през април 1989 г. се присъедини към „Екогласност“, организация на около 35 000 защитници на природата, и политически реформатори, допринесли за свалянето на Живков. За гражданите на Русе обаче не се промени нищо и при новото правителство: до това лято отровните талози продължиха да прииждат през Дунав.

Министрите на околната среда на двете страни отложиха решаването на проблема като назначиха комисия, която за начало да се споразумее по един общ критерий за измерване на вредните концентрации. Ру-

мънското правителство не удържа на обещанието да спре производството до обявяването на резултатите от комисията поради страх от масова безработица в района на Гюржево. Вместо това то искаше да снабди инсталациите с филтри.

Действително сега химическият комбинат бълва по-малко хлорни газове. За сметка на това, междуременно въздухът се трови от нови вредни отпадъци, преди всичко азотни и серни окиси, както и оловноокисен прах.

На обвинението от страна на съседа румънското правителство отговаря с контраобвинения: България трябвало първо да гарантира сигурността на своите атомни централи, пък тогава и хлорният завод в Гюржево щял да бълва по-малко боклук във въздуха. АЕЦ Козлодуй в Северна България трябвало да бъде спряна.

Като екогрешници българските предприятия не отстъпват на румънските. Работници от АЕЦ Козлодуй окачествили като „престъпление срещу човечеството“ пуска в експлоатация на шести енергоблок. Отдавна открити недостатъци в надеждността не били отстранени.

В екоконflikта между двете съседни страни се включи също и Югославия. На нейните граници се създавал един нов Чернобил, оплакват се югославските политици и апелират към Международната агенция за атомна енергетика (МАГАТЕ) във Виена да възпрепятствува строежа на нови три реактора на румънската АЕЦ Черна вода. *„Ние се надяваме, че да строи тези съоръжения сама е само едно желание на Румъния“, казва ръководителят на службата за атомна енергия в Белград Милан Гаврилович. „Международната общественост трябва да попречи на това.“*

На жителите на Русе взаимните обвинения на трите балкански страни няма да помогнат. Правителството е „глухо за вика за помощ на умиращите“, писа българският „Демокрация“. Хиляди русенци виждат само един изход: откакто президентът Желю Желев вдигна забраната за заселване в София, те търсят в столицата работа и жилище.

Забележка: Редакцията на в. „Екополитика“ предлага на своите читатели този материал от „Дер Шпигел“, без да се солидаризира напълно с мнението на автора му.